

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 34. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992360221552/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Tømme, til at udaande med et Ønske om Guds og Verdens Tilintetgørelse paa Læben, naar hun blot for den Pris kunde opnaa evigt at kuges til hans Bryst.

III

La nouvelle Héloïse udkom 1761. Tretten Aar efter forfattede i et andet Land, i meget forskellige Omgivelser, et ungt Geni, som kun havde lidet tilfælles med Rousseau, paavirket af hans Roman og hans Ideer, en lille Bog, som besad alle *La nouvelle Héloïse's* Fortrin og mange flere og ingen af dens Mangler, en Bog, som satte Tusinder og atter Tusinder af Hjerter i Bevægelse, meddelte hele Slægtled en levende Begejstring og en sygelig Længsel efter Døden, drev et ikke ringe Antal Mennesker til Følesyge, til Ørkesløshed, til Fortvivlelse og til Selvmord, og som havde den Ære at blive forbudt som ugudelig af den landsfaderlige danske Regering. Denne Bog er *Werther*. Saint-Preux skiftede Kostyme og iklædte sig den berømte Wertherdragt, den blaa Kjole og den gule Vest, og Rousseau's *belle âme* gik over i den tyske Literatur som *die schöne Seele*.

Hvad er *Werther*? Begrebsbestemmelser udtømmer ikke et digterisk Mesterværks uendelige Rigdom, men man kan sige med et Par Ord, at denne en lidenskabelig og ulykkelig Elskovs Historie har sin Betydning derved at den ikke blot fremstiller en enkelt Persons tilfældige Lidenskab og tilfældige Ulykker, men er behandlet saaledes, at en hel Tidsalders Lidenskaber, Længsler og Kvaler har fundet deres Udtryk deri. Fortællingens Helt er en ung Mand af borgerlig Æt, der er anlagt til Maler og dyrker Malerkunsten af Tilbøjelighed, men som af ydre Stilling er Gesandtskabssekretær. Denne Yngling har Goethe imidlertid uvilkaarligt udrustet med sin egen hele Måde at se, føle og tænke paa som ung, med sin rige og sprudlende Genialitet, og saaledes forandrer Werther sig til et stort Sindbillede; han er mere end en ny Tids Aand, han er en ny Tids Geni. Han er næsten for rig og stor for sin Skæbne. Der er maaske endog en vis Uoverensstemmelse mellem Bogens første Del, hvor Werthers Aand aabenbarer sig i sin energiske Sundhed og Ungdomskraft, og anden Del, i hvilken han bukker under; i den første Halvdel har Werther mere af Goethe selv, der jo heller ikke dræbte sig,